E G Y E K

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017.

E G Y E K

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017.

TARTALOMJEGYZÉK

Köszöntő

01. Bevezetés 3. oldal

02. Egyek bemutatása 5. oldal
általános településkép, településkarakter

03. Örökségünk 8. oldal
műemlékek, helyi védettség, helytörténeti értékek, táji- és természeti értékek

04. Településképi szempontból meghatározó, területek Egyeken 36. oldal

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

- *Központi településrész*
- *Lakó funkciójú településrész*
- *Külterület és egyéb terület*

05. Ajánlások
a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

- *Központi településrészre* 48. oldal
  - Telepítés
  - Magasság
  - Tetőhajlásszög
  - Tetőforma
  - Anyaghasználat (színek)
  - Kerítés
  - *Ajánlások /Települési példák*
  - Ajtók, ablakok
  - Homlokzatképzés, anyaghasználat
  - Közterek, közparkok
  - Utcák településképi útmutatója
- *Lakó funkciójú településrészre* 56. oldal
  - Telepítés
  - Magasság
  - Tetőhajlásszög
  - Tetőforma
  - Anyaghasználat (színek)
  - Kerítések
  - *Ajánlások /Települési példák*
  - Ajtók, ablakok
  - Homlokzatképzés, anyaghasználat
  - Tornácok
  - Kerítések
  - Kertek, kerti épületek
  - Utcák településképi útmutatója
- *Külterület és egyéb területre* 69. oldal
  - Telepítés
  - Magasság
  - Tetőhajlásszög
  - Tetőforma
  - Anyaghasználat (színek)
  - Kerítés
  - *Ajánlások /Települési példák*
  - Homlokzatképzés, anyaghasználat

06. Jó példák - épületek, építészeti részletek, kerítések, kertek 74. oldal

07. Jó példák - sajátos építményfajták, reklámhordozók 81. oldal

Tisztelt Egyeki Polgárok!
Tisztelt Érdeklődők és Építkezők!

Településünk, mely már az őskorban is lakott hely volt mutatkozik be Önnek. A rövid történeti ismertetéssel és a településképi bemutatás segítségével mégis egy olyan községgel ismerkednek meg, amelynek lakói ezer szállal kötődnek otthonukhoz, közösen szépítik, fejlesztik lakóhelyüket, s azon fáradoznak, hogy az ide látogató észrevegye mindazt a szépséget, s „tartalmasságot", amit e sok zöldövezettel tarkított, kiemelkedő természeti értékekkel és nép építészeti örökséggel megáldott település nyújt. A rendezett, harmonikus településfejlődés fenntartása érdekében a közös gondolkodás, összefogás igen fontos tényező.

Egyek lakói, a gyermekektől az idősekig rendkívül aktívak, tevékenyek. Az idelátogatók megtapasztalhatják a szíves vendéglátást, marasztalást, így kellemesen eltöltött napokat hagynak maguk mögött.

A Egyekiekre leginkább jellemző gondolattal köszöntöm Önt kedves olvasó: Ne azt kérdezd, mit tehet érted Egyek, hanem hogy mit tehetsz te Egyekért.

A képviselő-testület nevében is tisztelettel:

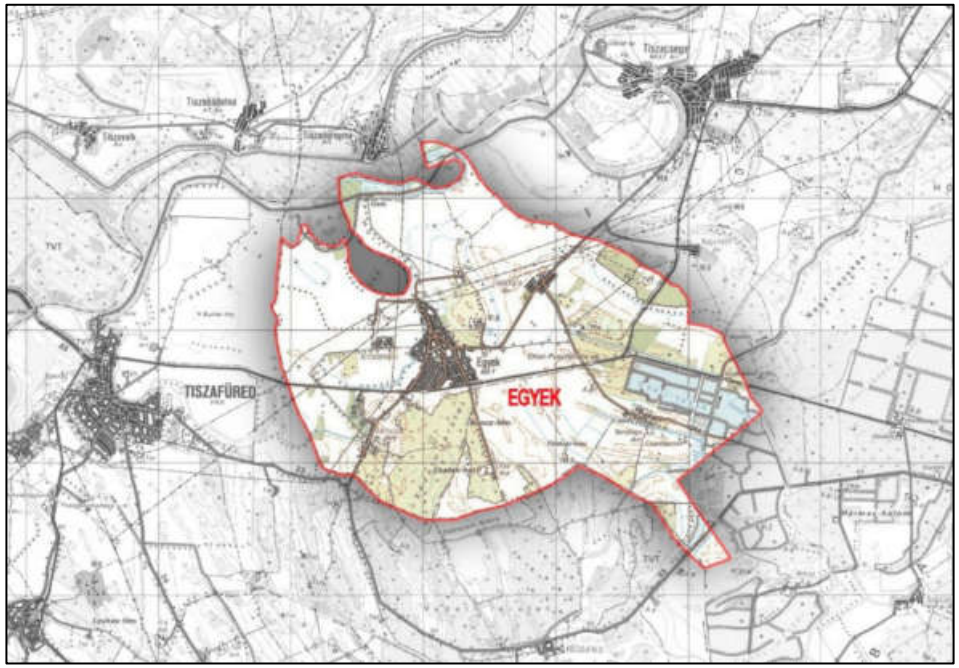

Dr. Miluczky Attila polgármester

01. BEVEZETÉS

Környezetünk használatát tudatosan meg kell terveznünk mind települési, mind egyéni szinten ahhoz, hogy az élhető és egyúttal esztétikus is legyen. A tervezés során különös figyelmet kell szentelnünk annak, hogy az egyéni és a települési szintek harmóniája egyaránt biztosított maradjon. A településünk lehetőséget kapott településképi arculati kézikönyv elkészítésére. Ebben a dokumentumban közösen kell meghatároznunk egy olyan fejlesztési irányt, amely elősegítheti az épített környezetünk minőségi formálását és egyben növelheti a komfortérzetünket is. Egyeken a meglévő településszerkezet (utcák, parkok, stb.), a műszaki infrastruktúra elemeinek térbeli elrendezése, továbbá a táji elemek rendezett összhangja tisztán felismerhető, ennek megtartása, illetve fejlesztése érdekében nem szabad a település fejlődését spontán folyamatokra bízni.
A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével, valamint az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, amely nemcsak valódi büszkeséggel töltheti el, hanem még a település képéhez is illeszkedik, sőt azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem kötelező jellegűek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, éppen ellenkezőleg a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. A település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, azaz a valódi szabadság megismertetése. E kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, inkább nyitott, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogyan a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Következésképpen, ha egy újabb szép ház születik Egyeken, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, ezáltal büszke lehet rá építtetője, tervezője, kivitelezője, s nem utolsó sorban a település egésze. Egy lakóház elválaszthatatlan szerves kapcsolatban áll környezetével, úgy a szomszéd épületekkel, mint a település egészével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással.

HOGYAN HASZNÁLJUK A KÉZIKÖNYVET?

Amennyiben a településről csak helyi jellegű információk szükségesek, úgy a kézikönyv 2. és 3. fejezetében találhatunk képekkel színesített részletes leírásokat.
Azonban, ha kialakult elképzelésünk van arról, hogy mit szeretnénk építeni és hová, úgy keressük ki a 4. fejezetben található térképen, hogy az érintett terület milyen (központi településrész, lakó funkciójú településrész, külterület és egyéb terület, stb.) településrészen található. A területek beazonosítását színkódok segítik mind a térképnél, mind a fejezetek főcímeinél.
A területek „általános” bemutatását a 4. fejezetben, míg a hozzá kapcsolódó településképi ajánlásokat az 5. fejezetben a színkód alapján találhatjuk meg. Az 5. fejezetben minden településrészhez kapcsolódnak települési jó példák. Ötlet-„merítésnek” a 6. fejezetben találhatunk még épületekre, építészeti részletekre, kerítésekre és kertekre is jó példákat.
A kézikönyvet úgy állítottuk össze, hogy az abban foglalt ajánlások nem gátolják meg a modern építészeti törekvéseket.
Országos szintű jogszabály által védett területen az abban foglaltakat is figyelembe kell venni.

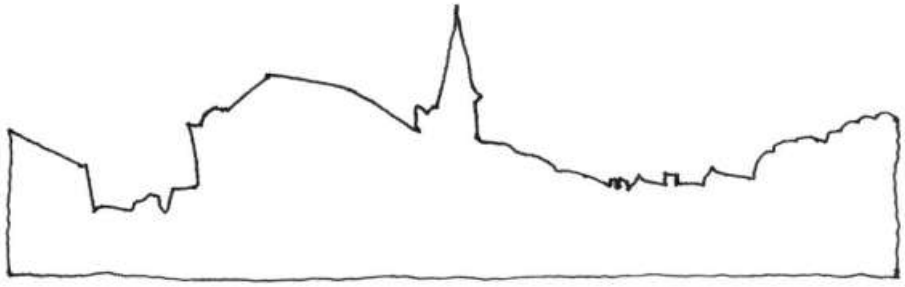

02. EGYEK BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

A település fekvése, természeti értékei

Egyek Hajdú- Bihar megye legnyugatibb települése, a Hortobágy nyugati szélén, Jász - Nagykun Szolnok és Borsod-Abaúj-Zemplén megyék találkozási pontján fekszik. Külterületi határvonala egyúttal a Hortobágy délnyugati pereme. Debrecentől 78 km távolságra van. Külterületi lakott része: Ohat, valamint egyéb belterület: Félhalom, Telekháza.

Egyek közigazgatási határa a Közép-Tiszavidék mindhárom szubrégiójának területéből magáénak mondhat egy kis részt. Délnyugati része a Nagykunsághoz tartozó Tiszafüred Kunhegyes síkhoz sorolható, kisebbik nyugati része a belterülettel együtt a Tisza völgye területére esik, keleten és délen pedig a Hortobágy található. Domborzatát tekintve a terület alacsony ártéri síkság, melynek egyhangú felszínéből csak a községtől keletre található, löszös homokkal fedett hosszanti buckák és kunhalmok emelkednek ki.

A település vízrajza szerint Északon a Tisza a község közigazgatási határán folyik, keleten a Nyugati-főcsatorna, középen az Árkus-ér szeli át a területet. Mesterséges halastavak a területen a Vidi-laposi-tó és a Derzsi - tavak.

Egyek közigazgatási területén belül ma három országos jelentőségű természetvédelmű terület is található: a Pusztakócsi mocsarak Természetvédelmi Terület (TVT) északi része (Csattag), az Ohat-erdő TVT nagyobbik, és a Tiszadorogmai Göbe-erdő TVT kisebbik része.

A sziki legelők értékes állat- és növényvilágának megőrzésére alakult 1973. január 1-jén az ország első nemzeti parkja, a Hortobágyi Nemzeti Park. A park 1999 óta az UNESCO egyik magyarországi világörökség helyszíne. A település külterületének nyugati oldala e nemzeti park része. A község mindenkori vezetését, lakóközösségét egyaránt büszkeséggel tölti el a védett területek megléte, gondozása. Ez utóbbinál elsődleges szempontnak tekintik a táj ökológiai egységességének megőrzését a jelen és a jövő generációi számára.

A település története

Egyek területe már az őskorban is lakott volt, a belterület kiemelkedett a Tiszát kitévő felszínből és ez tette alkalmassá lakhatásra.
A község a tatárjárás során elpusztult, csak a XIII. században telepítették be.
A birtokot a szerémi püspök - Dóczy István, az előbbi unokaöccse l492-ben az egri káptalannak adományozta. Szolnok 1552. évi eleste után a törököknek adózó helynek, a szolnoki szandzsákhoz tartozónak írták össze. 1615-ben pedig a bajomi vár tartozékai között tartották számon. A XVI. század második felében a lakosság nagy része a református hitre tért. A református vallású lakosság 1700-ban még kedvező szerződést kötött az akkor Kassán székelő Egri Főkáptalannal, de az évszázad második felére az erőszakos rekatolizációval párosuló földesúri (káptalani) terhek növelése a lakosság elmenekülését eredményezte. A XVIII. század végén katolikus telepesekkel népesült be újra. A XIX. században, az Alföld nagy folyamszabályozásainak idején, különösen a Tisza medrének kordába szorításával fejlődése újabb lendületet vett. A folyamszabályozás sok embernek munkalehetőséget nyújtott, a víz alól és az árvizektől mentesített részek pedig kitűnő minőségű, szántóföldi művelésre alkalmas területeket jelentettek. Az első világháború és a Tanácsköztársaság után a lakosság ismét hozzákezdett a mezőgazdálkodáshoz. A községet 1970 július 1-től nagyközséggé nyilvánították, azóta látja el az ezzel kapcsolatos feladatokat.

Általános településkép, településkarakter

A buckavonulatra települt, észak-déli főirányhoz igazodó, ólaskertes, kétbeltelkes halmazfalu éppen az erőteljes észak-déli irány miatt útifalura emlékeztető települési alaprajzzal válik feltűnővé. A település erőteljes észak-déli tengelye a buckavonulat félszigetet képező irányával magyarázható. Feltételezhető, hogy Egyek ezen útifalura emlékeztető települési alaprajza nem elsősorban magával az „úttal" kapcsolatos. Ez a tengely azonban a templom térségében kiszélesedik, teresedik. A falu szélén több helyen is kerteket láthatunk, vagyis az útifalu jellegű alaprajz halmazosodott ennek következtében

Hunyadi utca, a Csokonai utca és a Dózsa György utca, valamint a falu nyugati részének gerincét képező Deák Ferenc utca futása sugárszerűnek mondható, mivel mindegyik egy teresedésből vagy körútszerű alakzatból indul a település pereme felé, megteremtve a belterület és a külterület szerves kapcsolatát. A belterület az 1920-as, 1930-as években jelentősen bővült. Ennek központi részén épült fel az újtelepi, négytantermes iskola, 1932-ben, s körülötte sorra jöttek létre az új és újabb utcák. A régi vásártér környékén, a Hunyadi utca mentén jött létre az új településközpont, mely elsősorban intézményiszolgáltatói centrummá vált. Itt találhatóak az egészségügyi intézmények. Itt olyan intézmények jöttek létre az 1970-es években, amelyek az alapfokú ellátást meghaladva bizonyos mértékben a falusi funkción túlmutató tényezők. A belterület ezen beépülésével Egyek lényegében véve egy kettős/vagy osztott településcentrummal rendelkező településsé vált. A történelmi centrumot a templom környékén találjuk, megkettőzött településcentrum a települést is kettős tengelyűvé tette.

03. ÖRÖKSÉGÜNK / MŰEMLÉKEK

A településünket az egymást követő generációk építik és fejlesztik. Minden új nemzedék „örökségül” kapja a települést az épített, természeti és táji környezetével együtt. Az új generáció élhet azzal a lehetőséggel, hogy saját igénye, ízlése szerint tovább formálja, így tehetségéhez mérten hozzátegyen. A műemlékek jogszabályok által védettek, hosszú távú szakszerű megőrzésük, fenntartásuk a közösségi identitásunk megtartásának fontos eszközei. Nemzetünk közös értékei. Egyeken a Római katolikus templom műemlék, emiatt a település legfontosabb épített környezeti értéke is.

Római katolikus templom

Egyek, Fő tér. Hrsz.:595. Törzsszám: M 1894.

Egyek főterén áll a nagyközség egyetlen műemléke, a késő barokk - empír stílusban épült római katolikus templom, Szent Péter és Pál kőszobraival. A klasszicizmus századába benyúló késő barokk visszafogott, de szép ritmusú, kellemesen tagolt homlokzatú épület egységes stílusa felidézi a barokk formakincs megszokott elemeit: a szoborfülkét, a tört timpanont, az íves oromzatot, a félköríves ablakzáródást, a dúsan tagozott órapárkányt és a mozgalmas toronysisakot. Az 1818-ban Szent József tiszteletére szentelt templomot Benke László négy nagyméretű freskója díszíti: három a mennyezeten, egy az apszison. A diadalív előtt látható Szent Imre reliefje, amelyet 1931-ben, a Szent Imre emlékév tiszteletére helyeztek el. A hatalmas méretű főoltárkép a Szent családot ábrázolja (Kováts Ferenc alkotása). A templom előtti zöld környezetben található az I. világháborús emlékmű, amelyen Krisztus tart karjaiban egy elesett katonát (Horváth Béla alkotása). Ettől nem messze a Tiszán való átkelést segítendő Nepumoki Szent János szobra, továbbá a templom tornyában három harang található. A torony 33 méter magas.

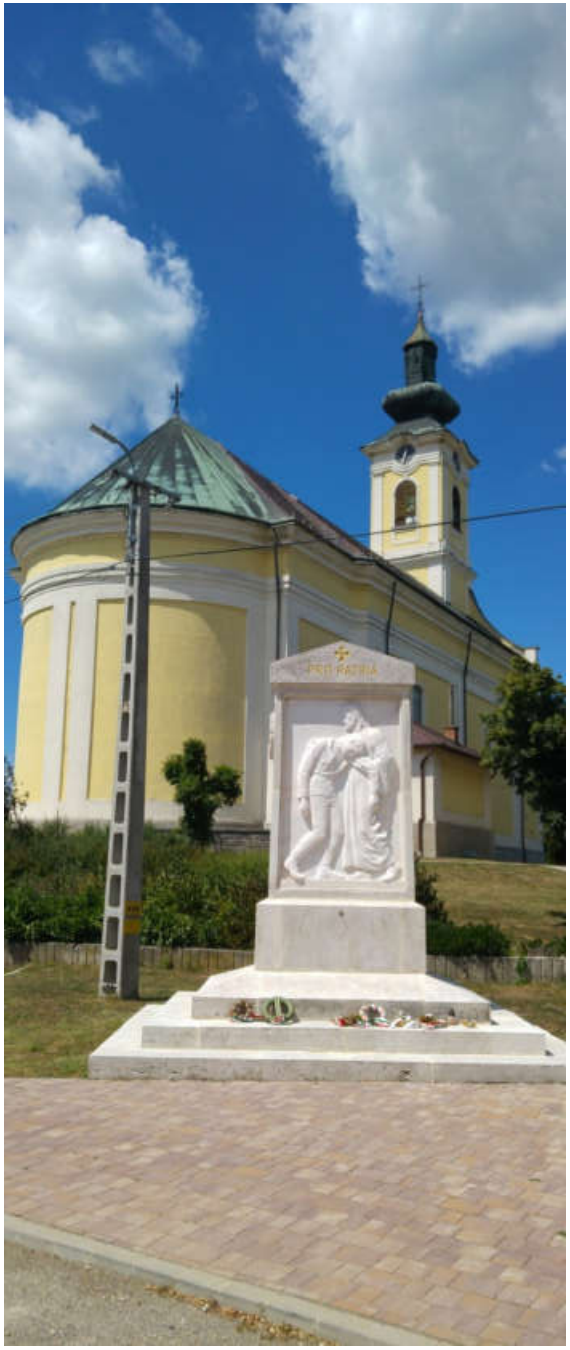

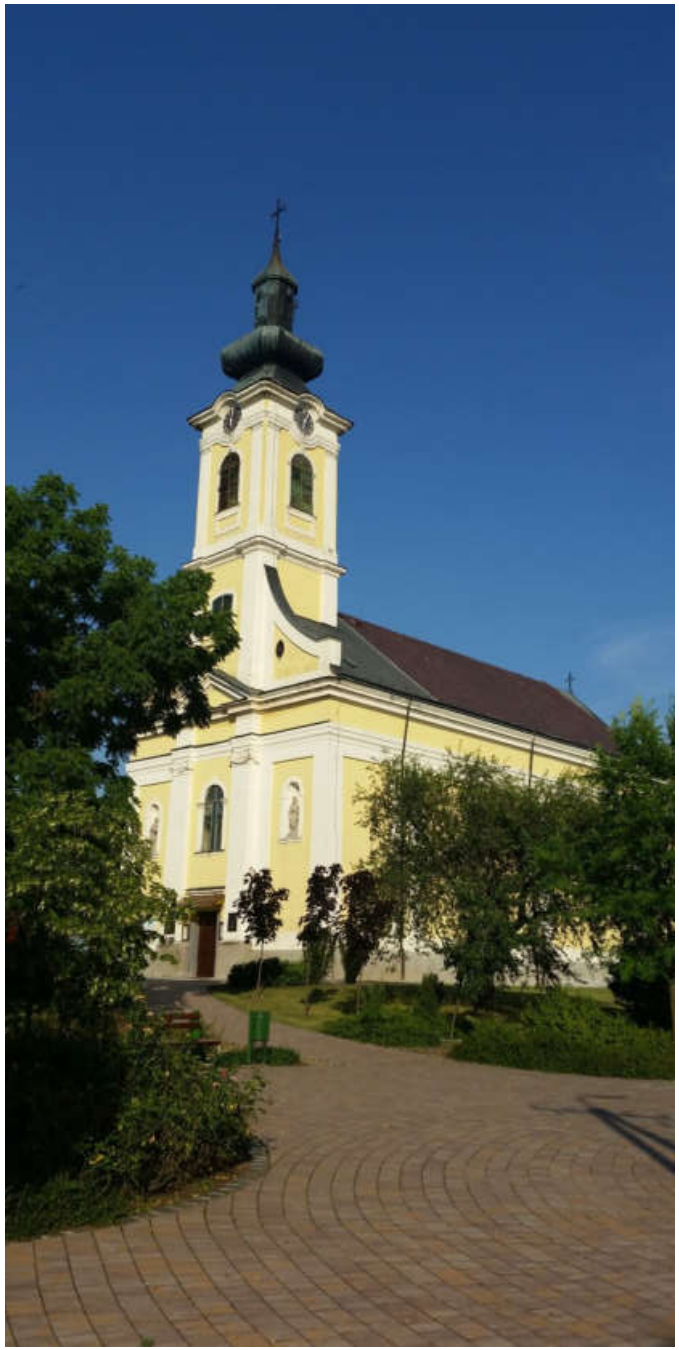

ÖRÖKSÉGÜNK / JAVASOLT HELYI VÉDETTSÉG

Egyek településképe és történelme szempontjából meghatározó, hagyományokat őrző építészeti és táji értékek védelme, valamint a nagyközség építészeti örökségének, arculatának a jövő nemzedékek számára való megóvása közös érdekünk. Lehetőségünk van arra, hogy a településtörténeti szempontból figyelemreméltó, kiváltképp jelentőségteljes építészeti és táji értékeket helyi védelem alá helyezzük.

A település jelenleg nem rendelkezik helyi védett épülettel.

I. Kálváriás temető

Egyek, Bartók Béla u. 5. Hrsz.:245.

Egyek nagyközség szívében található Kálváriás-temető első írásos emléke 1783-ra datálható. Az akkor készült térképen feltüntetett temetkezési hely, a település déli részén található. A település jellegzetessége és közös kincse Hajdú- Bihar megye egyetlen, tisztán katolikus, kettős kunhalmon álló temetője, melyet 1965-ben zártak le. Az egyik kunhalmon nyugszik Tárkányi Béla édesapja. Tárkányi egri kanonok, költő, műfordító, az MTA tiszteleti tagja, a Kisfaludy Társaság tagja, Egyek plébánosa volt.

Egyek módosabb, katolikus családjai is ide temetkeztek. Így a kápolnától balra található id. Szekeres János és neje, Deli Borbála 1928-ban épült családi sír kápolnája, a másik kunhalom tetején pedig az Erhardt család kriptája található. 1885-ben állították fel a kápolna fölötti keresztet. 1891. májusában épült a három részre tagolt, oltárral ellátott un. Jézus sírbolt.

2011-ben egyházközségi összefogással elkezdődött a temető állapotának megmentése, így több család örökbe fogadta a 14 stációt, vállalva annak rendben tartását.

Helyi védelemre javasolt.

II. Újtelepi iskola

Egyek, Béke utca 21. Hrsz.:1740.

1925-ben épült négy tantermes iskola épület, Egyek új lakóterületének központjában található. Az épület a székely házak stílusát követi. Homlokzatán a vérszerződés harmonikusan felépített jelenetét láthatjuk, tengelyében Árpáddal és a magyar címerrel.

Helyi védelemre javasolt épület.

III. Római katolikus plébánia

Egyek, Fő tér 26. Hrsz.:543.

A plébánia egyidős a templommal. Egyek főterének kisvárosias arculatához kapcsolódó épülete a „T” alaprajzú épület. Az épület 2013-ban felújításra került.

Előtte lévő területen található a „Másfél ezer esztendő minden magyar hősének és bújdosójának” tiszteletére emelt emlékmű.

Helyi védelemre javasolt épület.

IV. Posta

Egyek, Fő tér 27. Hrsz.:544.

Az épület kialakítása jól illeszkedik a főtér kisvárosias hangulatú épületei közé. Sajnos a felújítás során a palafedést cserepes lemezre cserélték cserépfedés helyett.

Helyi védelemre javasolt épület.

V. Tűzoltóság, fa szerkezetű tömlőszárító torony

Egyek, Fő utca 3. Hrsz.:6.

Polgármesteri Hivatal ingatlanán található az épület, amely a Egyeki Önkormányzati Tűzoltó-parancsnoksághoz tartozik. Az épület kialakításában teljesen egyedi. Hajdú-Bihar megyében másik ilyen torony nem található.

Egyedi a fa szerkezetű kialakítása.

Fő funkciója mellett kedvelt költőhelye a gyöngybagolynak.

Helyi védelemre javasolt épület.

VI. Tájház

Egyek, Fő utca 57. Hrsz.:940.

Az épület jellemző példája az Egyeken található népi lakóépületeknek. Egyek népi építészete jellegzetes, napsugarat utánzó fa oromzatával egyedi érték, az alföldi népi építészet sajátos változata. A faluban több mint 60 lakóház viseli magán ezeket a jegyeket. Egyek és térsége a magyar népi építészet un. földház építő kultúrtájon belül helyezkedik el. A lakóházak általában egymenetesek, háromosztatúak.

A népi lakóházak megjelenésére rányomta bélyegét az, hogy a nagyközségben a századforduló táján jelentős kézműipar működött.

Egyek Nagyközség Önkormányzata fejlesztési terveiben prioritásként kezeli a tájház fejlesztését, hiszen a benne található tárgyak az egyetlen múzeumi gyűjtemény a településen. Ahhoz, hogy a helyi lakosság ismeretszerzési igényei teljes körűen ki legyenek elégítve, fontos, hogy huzamosabb időt tudjanak eltölteni a tájházban megfelelő színvonalú programokon, foglalkozásokon.

Helyi védelemre javasolt épület.

VII. Polgári lakóház

Egyek, Hunyadi utca 52. Hrsz.:1703.

A kézműves ipar fejlődésével Egyeken is megjelentek a polgáriasodás jelei, egyre több polgárház épült a hagyományos népi lakóépületek mellett. A település második központjában is megjelennek a kisvárosias épületek.

Ennek egyik példája a képen látható épület.

Helyi védelemre javasolt épület.

VIII. Üzlet épület

Egyek, Hunyadi utca 59. Hrsz.:1653/2.

A település 1930-as években kialakult második központjában található épület, utcai bejárata alapján üzletnek épült. Jó példája az előkert nélküli hézagosan zártsorú beépítésnek. Az épület utcával párhuzamos gerincű magas tetős és földszintes kialakítású. Déli oldalán zártsorúan csatlakozik a szomszédos épülethez.

Helyi védelemre javasolt épület.

IX. Polgári lakóház

Egyek, Fő utca 76. Hrsz.:1349.

Az épület alapvetően eltér a településen szokványos épületektől. Beépítési módja szabadon álló, egy oldalhatáron álló fésűs beépítésű településrészen. Középrizalitos építészeti kialakítása, kontyolt tetőzete és az utcai bejárat hiánya eltérővé teszi az ebben korszakban épült többi épülettől.

Helyi védelemre javasolt épület.

X. Volt borház

Egyek, Fő utca 200. Hrsz.: 0827/2.

Az épület méretében eltér a többi hagyományos épülettől. Magasságnövekedést az épület alatt található pince okozza, melyet bortárolásra használtak.

Telepítése is egyedi, hiszen utcával párhuzamos épület. Tiszafüred felől érkezők először ezzel az épülettel találkoznak, ezért fontos lenne a megfelelő állapotban történő megőrzése. Az oldalán található épületrész elbontása szükséges.

Helyi védelemre javasolt épület.

XI. Magtár

Egyek-Félhalom, Szabadság utca Hrsz.:2875/2.

Az épület terménytárolásra szolgált. Két fő részből áll. Négyszintes tároló toronyból, úgynevezett tubusmagtárból és földszintes tároló részből.

A magtár épületrész tubus alakú, galambdúc formájú. A tubus alakú magtárakba csigaköteles megoldással – lóvontatással – zsákokban juttatták fel a gabonát. Sajátos, eltolt szintű szellőzőrendszere kereszthuzat technológiájú. A gabona kivételekor az egész takarmánymennyiség megmozdul. A fekvő épületrészt termés-kiadásra és szárításra használták.

Helyi védelemre javasolt épület.

XII. Papler-Gödény Kúria és parkja

Egyek-Ohat, Hrsz.:0664/23.

A kúria épülete eklektikus építészeti stílusú. Az alagsor és a földszint szintszámú épület a környező épületektől alacsonyabb tetőhajlással épült.

A hátsó részen a későbbi építésből eredő stílusidegen bővítés található.

Az épület helyreállítható, megmenthető állapotban van. Parkja gondozatlan, de a nagyméretű koros fák miatt értékes. Az épület kis gondoskodással megmenthető.

Helyi védelemre javasolt épület.

XIII. Közösségi épület

Egyek-Ohat, Hrsz.:0664/7.

Az épület önállóan áll, elszakad a településrész többi épületétől. A nagy alapterületű, összetett alaprajzú épületet két oldalon is íves záródású árkádok határolják. Különleges az árkádtartó oszlopok oszlopfej kialakításának növénydíszes motívumai. Az épület jó arányokkal bír, jelen állapotában még megmenthető lenne az épület.

Helyi védelemre javasolt épület.

XIV. Volt általános iskola

Egyek-Telekháza, Teleki utca 61. Hrsz.:2681.

A képen látható épület a településrész általános iskolája volt, most használaton kívül van. Az épület felújítása szükséges. A kert szépen gondozott. Az épület környezetétől eltérően utcával párhuzamos gerinccel épült, nagy mélységű előkerttel. Ezzel is kiemelve a lakó funkciótól eltérő használatát.

A meglévő épület jól hasznosítható lenne közösségi funkciójú épületként.

Helyi védelemre javasolt épület.

XV. Gazdasági épület

Egyek-Telekháza, Gagarin utca 3. Hrsz.:2670.
Nagyméretű majorsági gazdasági épület. Vélhetően a Vásáry uradalom gazdasági központjánál épült fel.
A földszintes magas tetős épület még ilyen leromlott állapotában is impozáns látvány. Építészeti részleteiben kiemelkedő az oromzatát díszítő téglából falazott fűrészfogas díszítés.
Helyi védelemre javasolt épület.

XVI. Útmenti keresztek (5 db)

Fellelési helyek:
Félhalom és Egyek között található dombtető.
Szöghatár-halmon Egyek és Telekháza között.
Egyek, Fő út 86.
Egyek, Baross utca sarok.
Egyek, Főtér az általános iskola előtti zöldfelület.

Az út menti keresztek mindazok a szabadtéri keresztek vagy annak nevezett vallásos jelképek, esetleg szoborcsoportok, amelyeket nem az egyház liturgikus cselekményeinek színterén emeltek. Általában nemcsak útszéleken, hanem nevezetes vagy hangsúlyos helyeken (folyópart, falu széle, a mező, dűlők kezdete, balesetek, katasztrófák színhelye) állnak. Kivitelüket tekintve egyaránt lehetnek vidéki művészek, kőfaragó mesterek, falusi ácsok, faragó specialisták munkái, és öntött, műkő és vaskeresztek is. Az egyeki keresztek kőből készültek.
Helyi védelemre javasolt.

XVII. Népi lakóépület

Egyek, Fő utca 71. Hrsz.: 1003.

A település nagyon gazdag népi építészeti emlékekben. Lakóépületek terén jellemzőek az egymenetes, háromosztatú lakóházak. Jellemzőjük a napsugarat utánzó fa oromzatuk a vértelek. Néprajzi szempontból Egyeken ezek az oromfalak, vértelek díszítések a legértékesebbek, melynek külön mintakönyve is volt. Ezek a népi kézműipar művészi remekei. A XX. század elején terjedt el az az „új" megoldás, mikor a ház padlásterét elölről bedeszkázták. Mivel a deszka viszonylag könnyen munkálható, ezért az építkezők díszítő motívumokkal látták el. A vértelek díszítése az alábbiakra terjedt ki: felső kisháromszög, a nagy háromszög, nádszegély, vízvető, szellőző nyílások. Eleinte a katolikus vallású lakosság keskeny kereszt motívumokat használt. A felső háromszög díszítése ritkább, de ahol díszítették, ott leginkább a stilizált virág, a lemenő nap és egyéb játékos motívumok is előfordultak. Gyakran a tulajdonos neve és az építési év is feltüntetésre került. A kicsipkézés, illetve a hullámvonalak szintén gyakori díszek. A nádszegély tartó csatok szintén gyakran virágmotívumokat kaptak.

Helyi védelemre javasolt épület.

XVIII. Népi lakóépület

Egyek, Fő utca 63. Hrsz.:999.

Hagyományos egymenetes tornácos lakóépület, oldalhatáron álló beépítési móddal, előkert nélkül. Utcára merőleges gerinccel nádfedéssel. Tornáca kőoszlopos kialakítású. Az épület különlegessége: a tornácról közvetlenül az utcára nyílik a kapuzata és a nyílászárók körül festett díszítés található.

Helyi védelemre javasolt épület.

XIX. Népi lakóépület

Egyek, Tavasz utca 3. Hrsz.:1340.

Az épület klasszikus példája az Egyeki népi lakóépületeknek. Még megmenthető állapotban lévő épület egy olyan közvetlenül a főutcához kapcsolódó utcában, ahol összesen négy darab ehhez hasonló épület található. A tornác kialakítása kőoszlopos.

Helyi védelemre javasolt épület.

XX. Népi lakóépület

Egyek, Tavasz utca 5. Hrsz.:1341.

Az épület hasonlatos a mellette álló épülethez azzal a különbséggel, hogy a tornác fa oszlopokkal került kialakításra.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXI. Népi lakóépület

Egyek, Deák utca 59. Hrsz.: 787.

Jellemző hagyományos népi lakóépület, közel a település főteréhez. Az épület felújításra szorul.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXII. Népi lakóépület

Egyek, Tisza utca 27. Hrsz.: 616.

Jellemző hagyományos népi lakóépület, a Tisza-folyóhoz vezető utcán helyezkedik el. Az épület cserépfedést kapott. Tornáca kőoszlopos.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXIII. Népi lakóépület és kőkereszt

Egyek, Tisza utca 67. Hrsz.:671/2.

A Tisza-folyó felé vezető úton található módos gazda ház. Az épület előtt kő kereszt található az előkertben. A telek domborzata változatos, hiszen ez a terület már dombvidékre jellemzően lankás. Az épület elhelyezkedése – a Tisza és településközpont közelsége - miatt jól hasznosítható lenne az épület turisztikailag. Szépen megmunkált a tornác fa kerítése, mely ritkán látható Egyeken.

Utcai kerítés nem illik az épület stílusához.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXIV. Népi lakóépület

Egyek, Hunyadi utca 13. Hrsz.:150.

Cserépfedéses kőtornácos lakóépület a település új településközpontja felé vezető úton. Itt már az épületek 3 m mélységű előkertekkel kerültek telepítésre.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXV. Népi lakóépület

Egyek, Hunyadi utca 28. Hrsz.:173.

Előkertes kialakítású Hunyadi utcai épület utcai homlokzatát kis mértékben átalakították, de még visszaállítható eredeti állapotába. Ez az épület is a hagyományos kőtornácos nádfedeles lakóépület egyik szép helyi példája.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXVI. Népi lakóépület

Egyek, Hunyadi utca 77. Hrsz.:1061.

Az épület Hunyadi-Ősz utca kereszteződéseben található, szép panorámával a kiépített és kitisztított Vályikos-tóra. Az épület turisztikai funkciók ellátására is alkalmas lehet.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXVII. Népi lakóépület

Egyek, Béke utca 42. Hrsz.:2044.

Az újtelep iskolával szemben lévő épület építészeti kialakításaiban és részleteiben őrzi a hagyományos lakóépületek jellemzőit. Színhasználatát és fedését illeszteni kellene a régi hagyományos értékeihez, kerítése is ennek megfelelően átalakítandó. Az iskola közelsége miatt jól kihasználható lenne az épület az ifjúság és a népi kultúra közelebb hozására.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXVIII. Népi lakóépület

Egyek, Béke utca 36. Hrsz.: 2042.

Szintén az iskola közelében található ez az eredeti állapotú lakóépület. Kerítése nem illeszkedik az épület stílusához.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXIX. Népi lakóépület

Egyek, Hunyadi utca 30. Hrsz.: 174/1.

Az épület nem hagyományos tornácos kialakítású. Telepítése sarok teleken történő elegyezkedése miatt eltér a településen szokásostól. A kismélységű épület nem utcára merőleges ,hanem párhuzamos gerincű. Az épület felújításra került. Két oldalán fa szerkezetű tornác épült.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXX. Népi lakóépület

Egyek, Toldi utca 36. Hrsz.: 822.

Hagyományos előkert nélküli telepítésű épület szintén tornác nélküli kialakítással.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXXI. Volt óvoda és művelődési ház épülete

Egyek-Telekháza, Gagarint utca 1-1/a. Hrsz.: 2668-2669.

Domb tetején található az összeépített két épület. Hagyományos földszintes cserépfedésű magastetős épület. Jellegzetes és meghatározó az íves kialakítású üvegezett tornáca.

Helyi védelemre javasolt épület.

XXXII. Volt Erhardt-malom

Egyek, Hunyadi utca 63. Hrsz.: 1653/3.

Az 1910-es években már két, napi 100 q-nál nagyobb őrlési kapacitású gőzmalom is volt Egyeken: a temetőtől délre Erhardt József gőzmalma, a csegei út mellett pedig Hegyi József gőzmalma. Az Erhardt József gőzmalma ma is található a település központjában.

Helyi védelemre javasolt épület.

ÖRÖKSÉGÜNK / HELYTÖRTÉNETI ÉRTÉKEK

Emlékművek

A település főterén több emlékmű kapott helyet.
Nepomuki Szent János szobra: A főtér északi sarkán található.
Nepomuki Szent János a folyók,hidak, hajósok, vízimolnárok,halászok védőszentje.
I. világháborús emlékmű: Krisztus karjában elesett katonával.
Négy fa szobor: A főtér keleti oldalán található a sétány szélén a négy női alakot ábrázoló szobor.

Halomsíros temetők

A régi korokból megmaradt régészeti lelőhelyek hűen mesélnek az adott kor szokásairól, kultúrájáról. A maradványok a szakértőknek tudományos kutatásokon keresztül - többek között - az egykori élet mindennapjait ismertetik. A nagyközség lakosai számára fontos, hogy a jelen- és az utókor számára mind teljesebben őrződjön a meg a település múltja. Emiatt is kitüntetett jelentőséggel bír a halomsíros temetők megóvása.

Egyek közigazgatási területén 87 db nyilvántartott régészeti lelőhely található. Egyek-Ásott-halom, Egyek-Papp-halom, Egyek-Szöghatár-halom, Egyek-Gyenge-halom, Egyek-Koncz-halom, Egyek-Cseppentő-halom, Egyek-Tökös-halom, Egyek-Nyerges- halom, Egyek-Fene-halom, Egyek-Peczen Pál-halom, Egyek-Földvár-halom, Egyek-Csípő-halom, Egyek-Kis- Csípő-halom, Egyek-Nyárjas-halom, Egyek-Nagyszék-halom, Egyek-Bojár-halom, Egyek-Kis-Mélyföldes-halom, Egyek-Duna-halom, Egyek-Névtelen-halom, Egyek-Belterületi-halom 1., Egyek-Belterületi-halom 2., Egyek-Villongó- halom, Egyek-Kis Szék-halom, Egyek-Dinnyés-halom, Egyek-Strázsa-halom, Egyek-Papp-halom 2., mint rézkori kurgánok az alföldi táj jellegzetes sírépítményei. A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 11. §-a alapján a településen nyilvántartott régészeti lelőhelyek általános régészeti védelem alatt állnak.

A bal oldali felső képen a Kálváriás temetőben lévő két halom látható. A bal oldali alsó képen a Szöghatár-halom látható. Az oldal alján lévő kép a kilátást mutatja be a halomról a környezetében található területekre.

ÖRÖKSÉGÜNK / TÁJI- ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Világörökségi Terület

A Hortobágyi Nemzeti Park hazánk első nemzeti parkja, melyet 1973. január 1-jén hozott létre az Országos Természetvédelmi Hivatal. Területe 82000 hektár. 1999. november 30-án Marrákesben, az UNESCO Világörökség Bizottságának ülésén vették fel a Hortobágyi Nemzeti Park egész területét a Világ Kulturális és Természeti Örökségének listájára.

Egyek külterületének keleti és déli részét egyaránt érinti a világörökség területe, a világörökségi védőzóna, valamint a kultúrtáj is.

Egyek-Pusztakócsi Mocsarak Természetvédelmi Terület

Az Egyek–Pusztakócsi mocsárrendszer a Hortobágy nyugati szélén, a Nagykunság határán, a Tisza valamikori árterületén, Egyek településtől délre helyezkedik el. A 4073 hektár kiterjedésű tájegység közigazgatásilag Tiszafüred, Egyek és kis részben Hortobágy területéhez tartozik.
A mocsárrendszer a ramsari egyezmény oltalma alatt álló nemzetközi jelentőségű vizes élőhely, és a Hortobágyi Nemzeti Park részeként 1999 óta szerepel az UNESCO Világörökség-listáján „kultúrtáj" kategóriában. A mocsárrendszer teljes egészében a Natura 2000 hálózat része, mind az Élőhelyvédelmi, mind pedig a Madárvédelmi Irányelv alapján. A mocsárrendszer 87–98 m tengerszint feletti magasságban terül el, ezért domborzata a klasszikus, síksági jellegű hortobágyi pusztáktól eltér. A mocsárrendszer mai képére a mozaikos tájszerkezet a jellemző, melynek főbb elemei a többnyire észak–déli lefutású, ősi árvízi medrek, a közöttük elnyúló, löszös homokkal fedett magasabb térszínek, a mocsarak szélén megmaradt rétek, szikes gyepek és legelők, valamint kisebb fás területek, fasorok és száraz löszpuszta gyepek.

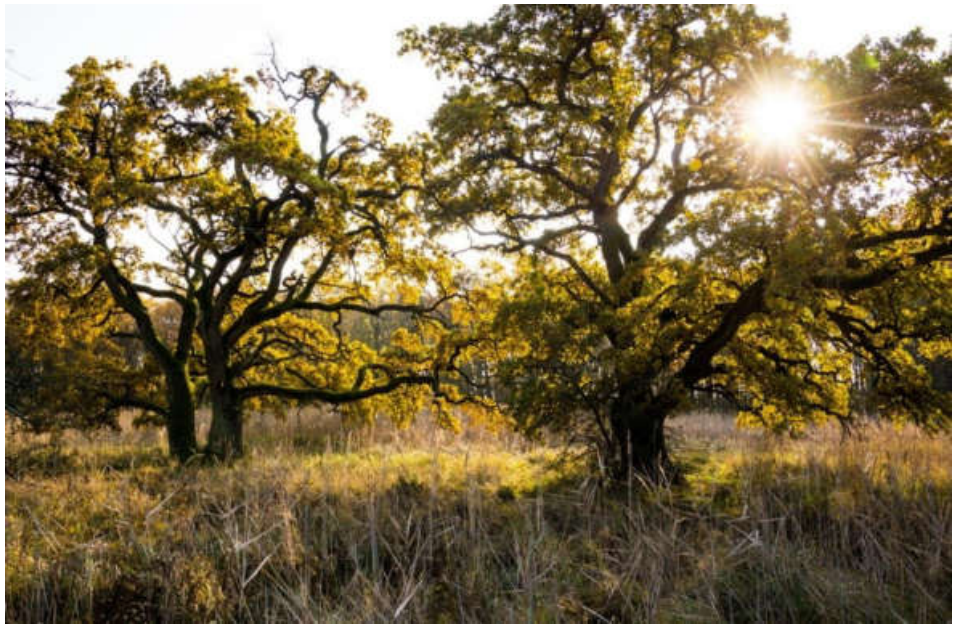

Ohat-erdő Természetvédelmi Terület

Az Ohat-erdő az Alföldi folyók árterületének peremén egykor húzódó sziki erdőssztyepp-tölgyesek egyik utolsó képviselője, melynek felső lombkoronaszintjét tölgyfajok, az alsót tatárjuhar, mezei juhar és szil alkotja. Az erdő nagy részét 1825-ben kiirtották. Fáját a hortobágyi Kilenclyukú híd tégláinak kiégetéséhez használták fel.
Mivel a "maradványerdő" - mely nagyságát tekintve gyalog is könnyűszerrel körülsétálható - gazdag növény- és állatvilággal rendelkezik ezért természetvédelmileg védett terület.

Tiszadorogmai Görbe erdő Természetvédelmi Terület kisebbik része

Göbe-erdő a Tisza patkó alakú holtága, amely a folyó XIX. századbeli szabályozása során jött létre a 444-es folyamkilométernél. Védettségének oka, hogy a Kiskörei-víztározó építésekor a folyó e szakaszának hullámtéri erdei nagyrészt megsemmisültek, ezért a Közép-Tiszavidék valamikori ártéri ligeterdeinek a Göbe-erdő élő szabadtéri múzeuma lett, mivel a tájra jellemző élővilágot még viszonylag természetes állapotában mutatja be. A terület jelentős részét természetközeli állapotú, idős ártéri puhafa-ligeterdő borítja, melynek állományai hazánkon kívül Európa-szerte is megfogyatkoztak.
A 173 hektárnyi kiterjedésű Göbe-erdő (Göbe-morotva), mely nagyobb részben Tiszadorogma, kisebb részben pedig Egyek határában fekszik. Észak felől a Tisza hullámterének jelenlegi gátja, más irányból pedig a régi töltés határolja. 1982 óta védett. A terület ritka, értékes növényvilága és zavarásra érzékeny védett madárfajai miatt korlátozottan látogatható természetvédelmi terület.

Ohati halastavak és Feketerét

A települést érinti az Ohati halastavak egy része melyeket a Nyugati-főcsatorna táplál. A településen az Ohat IV. horgásztó található.

Részben érinti a települést a Fekete-rét.
A Fekete-rét több, mint 30 évvel ezelőtt megkezdett mocsár-rekonstrukciós munkálatait 2013-ban Európai Uniós forrásból továbbfejlesztették. A meglévő négyhektáros belső tó nyugati és dél-nyugati oldalán szabálytalan lefutású új meder él került kialakításra, megnövelve így a terület kiterjedését és mozaikosságát. A halállomány áttelelésének biztosításához mélyebb halágyakat hoztak létre. A területet bemutató tanösvény található.

04. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása Egyeken, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

Településrészek

Településkép szempontjából több fő egységet különböztetünk meg. A többségében hagyományos beépítésű és telekhasználatú településközpont területét, a többségében új beépítésű, új telekosztású területeket. Mindkét terület lakóterület.

Elkülöníthető a településközpont közintézményekkel beépített része, mely két helyen jelenik meg a településterületeken.

Külterületi lakott részek: Ohat, valamint egyéb belterület: Félhalom, Telekháza.

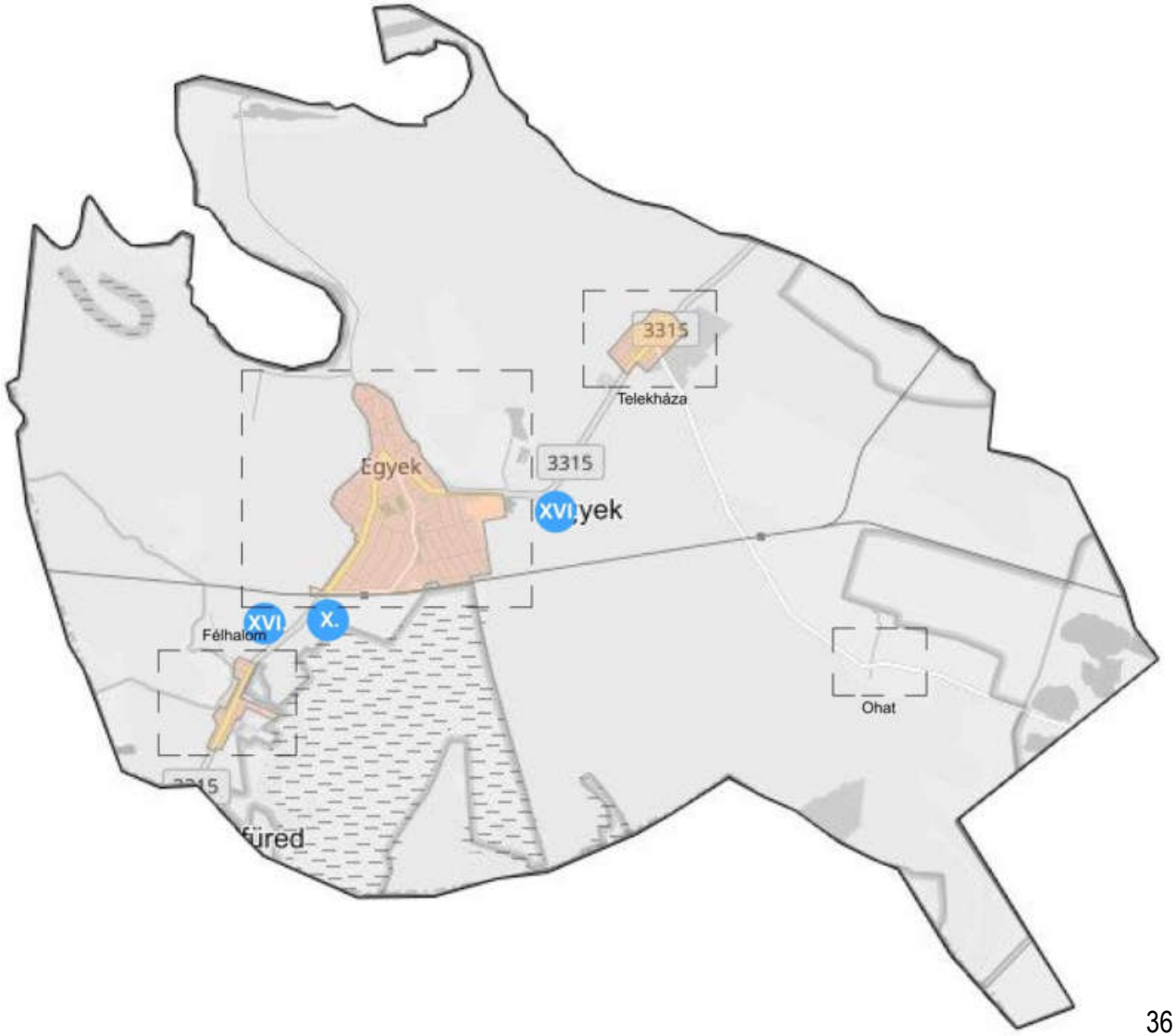

Település belterület
(belterület településrész szintű lehatárolása következő térkép szerint)

Külterület és egyéb terület

Javasolt helyi védett épület

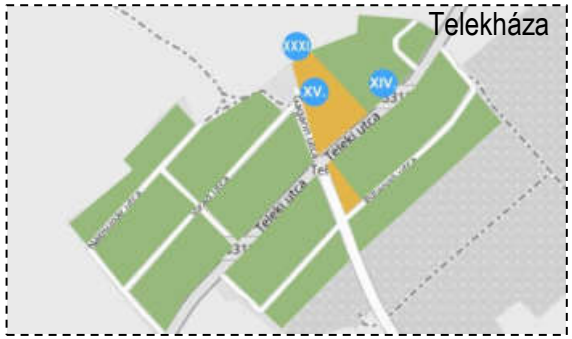

Központi településrész

Lakó funkciójú településrész

Külterület és egyéb terület

Műemlék épület

Javasolt helyi védett épület

KÖZPONTI TELEPÜLÉSRÉSZ

A település szerkezetének vizsgálata során szembetűnő a Egyek kétközpontúsága. A település erőteljes észak-déli tengelye a buckavonulat félszigetet képező irányával magyarázható. A tengely azonban a templom térségében kiszélesedik. Ez a terület képezi a település elő központját.
A régi vásártér környékén, a Hunyadi utca mentén jött létre az új településközpont, mely elsősorban intézményiszolgáltatói centrummá vált.. A belterület ezen beépülésével Egyek lényegében véve egy kettős/vagy osztott településcentrummal rendelkező településsé vált.
A két központi területet egy közbeékelődő lakóterület választja el egymástól.
Központi karakterű településrész található Telekhalmon és Félhalmon is.

Beépítési mód hézagosan zártsorú vagy oldalhatáron álló. Ritkán található szabadon álló épület.
Az épületek kevés kivételtől eltekintve az utcavonalon előkert nélkül kerülnek elhelyezésre.
A központi településrészen található épületeknél a kontyolt tetőforma, 35-45 fok közötti tetőhajlásszög a jellemző.
A közintézményi épületek magasabbak a lakó funkciójú településrész épületeitől. Itt találhatóak kettő szintes épületek is.
A beépítéseket zöldterületek szakítják meg.
A helyi közintézmények megközelítése kényelmes, biztonságos, míg a terület vízelvezetése és a parkolók száma megfelelő.

LAKÓ FUNKCIÓJÚ TELEPÜLÉSRÉSZ

A város lakóterületeinek kialakítása magán hordozza a kialakulás időszakának sajátosságait.
Az épületállományban is megfigyelhető a kialakítás időszakának különbsége.

A történelmi mag a Fő utcától délre és északra eső településrész szabálytalan utcáival, fésűs beépítésével, szabálytalan telekosztásával régebbi, még falusias hangulatot áraszt.

A régi telkeken többnyire egyszintes, utcára merőleges gerincű, magas tetős épületek 35-45 fok közötti tetőhajlásszöggel épültek.
A közterület szélességi mérete megfelelő, megoldott a gyalogos- és gépjárműforgalom térbeli szétválasztása, valamint a felszíni vizek elvezetése is.

Az ősi település további lakóterületekkel egészült ki. Ezeknek már a négyzethálós szabályos utcaszerkezet a jellemzője.
A későbbi építésű részeken megjelent a négyzetes alaprajzú, kétszobás, általánosságban 100 négyzetméter körüli alapterülettel tervezett, sátortetős, családi háztípus. Ennek a stílusa szakított a hagyományos, népi építészet formavilágával, kompakt kialakítású, de nehezebben bővíthető volt. Az épületek sátortetős kialakítása azért volt fontos, mivel a sátortető a leggazdaságosabb megoldás egy négyzet alaprajzú épületen.
Az építési telken belüli épület-elhelyezés szabadon álló jelleget imitál, ám az valójában oldalhatáron álló beépítés. A kerítés átláthatóságát, egyes részeken, kísérő növényzet telepítésével csökkentették.
A közterület szélességi mérete itt is megfelelő, megoldott a gyalogos- és gépjárműforgalom térbeli szétválasztása, valamint a felszíni vizek elvezetése is.

A rendszerváltás előtt született épületek esetén nincsen egyértelműen meghatározható tömegkialakítási forma. Az épületek a tetőforma, az építménymagasság, valamint és épületkialakítás szempontjából is vegyesen helyezkednek el.

Az új építési lakóterüeltek még nem kerültek kialakításra, csak terv szinten jelöltek. Az új épületek meglévő épületek elbontásával kialakult teleketre vagy foghíj telekere kerülnek építésre. egységes jellemzőjük a nagyobb alapterületű, földszintes, földszint+tetőtér kialakítás. A gépjármű-elhelyezés számára kialakított garázs a lakóépülettel egy tömegben helyezkedik el. Az előkertek méretében a településrész egységes.
A közterület szélességi mérete itt is megfelelő, megoldott a gyalogos- és gépjárműforgalom térbeli szétválasztása, valamint a felszíni vizek elvezetése is. Itt is megjelenik az utcafásítás.

Néhány kivételtől eltekintve a település minden lakóterületéről elmondható, hogy a telkek beépítési módja oldalhatáron álló.
Az előkertek tekintetében a településrész egységes, azok mérete mindenütt 3-5 méter. Az utcafronttól egyenlő távolságra lévő épületek egységes, nyugodt ritmusú képet adnak.

KÜLTERÜLET ÉS EGYÉB TERÜLET

Ohat

Egyek külterülete jelentős nagyságú belterületéhez képest, ezért jól megférnek egymás mellett a nagyüzemi állattartás-, növénytermesztés épületei, a turisztikai, idegenforgalmi funkciójú területek, az üdülőterületek, horgászhelyek, s nem utolsósorban a védett természeti értékek.

A település külterületén lakott településrészek s találhatóak. Ezek Ohat, Félhalom, és Telekháza.

Félhalom

Telekháza

A település folyója a Tisza. A folyó határozta meg a település kialakulását és fejlődését. Napjainkban a települést a szabályozott Tiszától magas gát védi. A gáton kerékpárút halad. A folyó árterében mocsaras területek találhatóak. A települést a túlparttal komp köti össze amit a túlparti Tiszadorogma üzemeltet. A folyószabályozás miatt kialakuló morotvák, holtágak természetileg kiemelten védett terüeltek.

Egyek igazgatási területén található a hortobágyi halgazdaság Ohat IV. tava mely horgászatra is alkalmas.

Ezek a területek védettségi szintjüknek megfelelően hasznosíthatóak rekreációs területként is.

A mezőgazdasági üzemi területek egyenletesen szétszóródva találhatóak a település területén. A telepek kialakítása az ott alkalmazott termelési technológiákhoz alkalmazkodik. Az állattartás számára itt kedvezőek a feltételek (rétek, legelők, kaszálók). Ám azokon a telephelyeken, amelyek a Hortobágyi Nemzeti Park területén találhatók, szigorú tájvédelmi előírásoknak kell megfelelniük az állattartóknak.
Ohat területén működik a Hortobágyi Nonprofit Kft Ohati Majorja.

Gazdasági területek Egyeken a Tiszacsege felé vetető út mentén találhatóak.
Nagyméretű új gazdasági terület tervezése van folyamatban a település Félhalom felé eső részén.

A település külterületének nagy része a Hortobágyi Nemzeti Park területe, mely 1999 óta az UNESCO világörökség része. A terület kiépített, látogatható részei sok érdeklődőt vonzanak a világ minden tájáról.
Itt található hazánk egyik csillagoségbolt-parkja a Hortobágyi Csillagoségbolt-park. A csillagoségbolt-park az a védett, közösségi tulajdonú vagy használatú terület, amelyet az állami, vagy a helyi köztestület kezel. A parknak kiemelkedően jó minőségű és zavarásmentes éjszakai égbolttal kell rendelkeznie. Emellett még több fontos kritériumnak kell megfelelni. Például, hogy a közvilágításban ernyőzött lámpatesteket használjanak, vagy a park kezelési terve kitüntetett szerepet szánjon az égbolt védelmének, továbbá legyen lehetőség az éjszakai látogatásra. Ezek a feltételek itt, a Hortobágyi Csillagoségbolt-parkban mind teljesülnek.

A térkép Egyek Világörökségi területtel történő érintettségét ábrázolja.

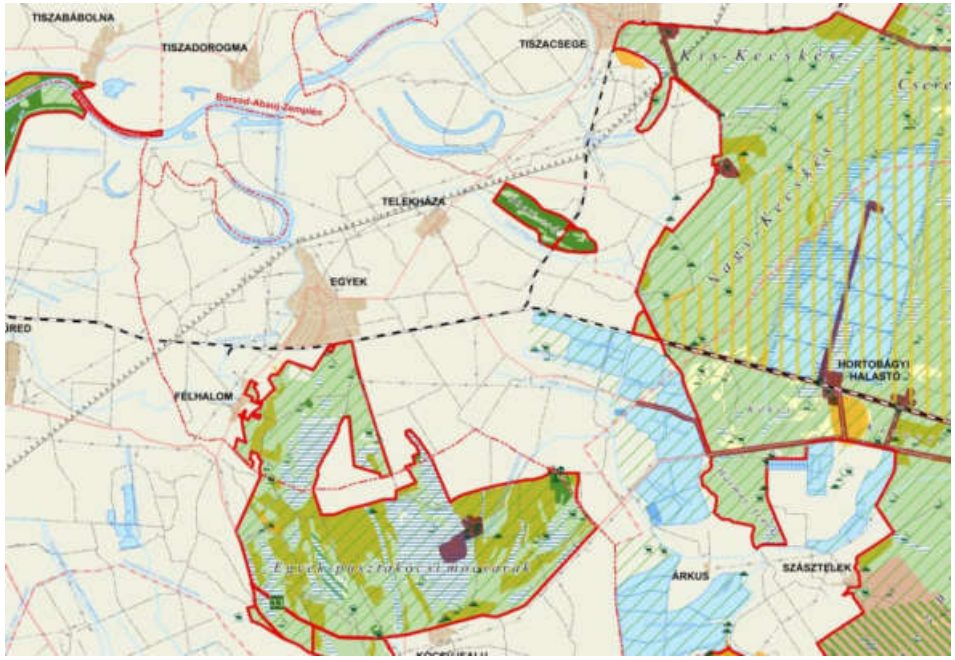

05. AJÁNLÁSOK / KÖZPONTI TELEPÜLÉSRÉSZ

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

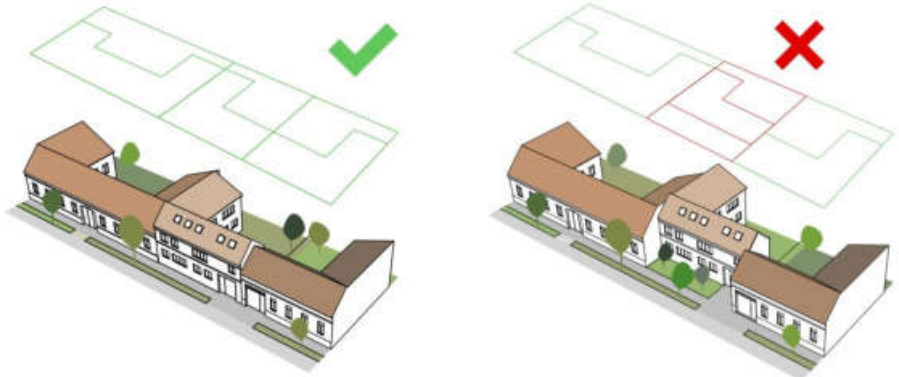

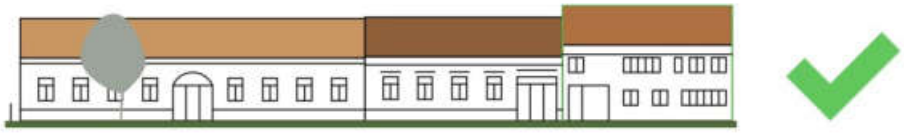

Arra a kérdésre, mitől szép egy épület, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok - a különféle megközelítések ellenére – abban egyetértenek, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. „Szép az, ami érdek nélkül tetszik”- mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

Ehhez kíván segítséget nyújtani az alábbi illeszkedési szempontrendszer, mely végigvezet a központi településrészen ajánlott telepítés, magasság, tetőhajlásszög, tetőforma, homlokzatképzés, anyaghasználat, kerítés, ajtók, ablakok, közkertek, közparkok, utcák kialakítási módozatain.

Telepítés

A terület építészeti karakterét jellemzően egy vagy kétszintes magas tetős épületek határozzák meg. Ezek az épületek jellemzően oldalhatáron állóan vagy hézagosan zártsorúan kerültek telepítésre. Ez a telepítés megtartandó.

Magasság

Településrészen az épületek magassága közel azonos.
A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Egyek központi településrészének utcaképébe.

Tetőhajlásszög

A településrészen a házak tetőhajlásszöge közel azonos.
A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell rendelkezniük, mint a környezetüknek. Sem a túl magas, sem a túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Egyek központi településrészének utcaképébe.

Tetőforma

A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédos épületek tetőformájának figyelembe vételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

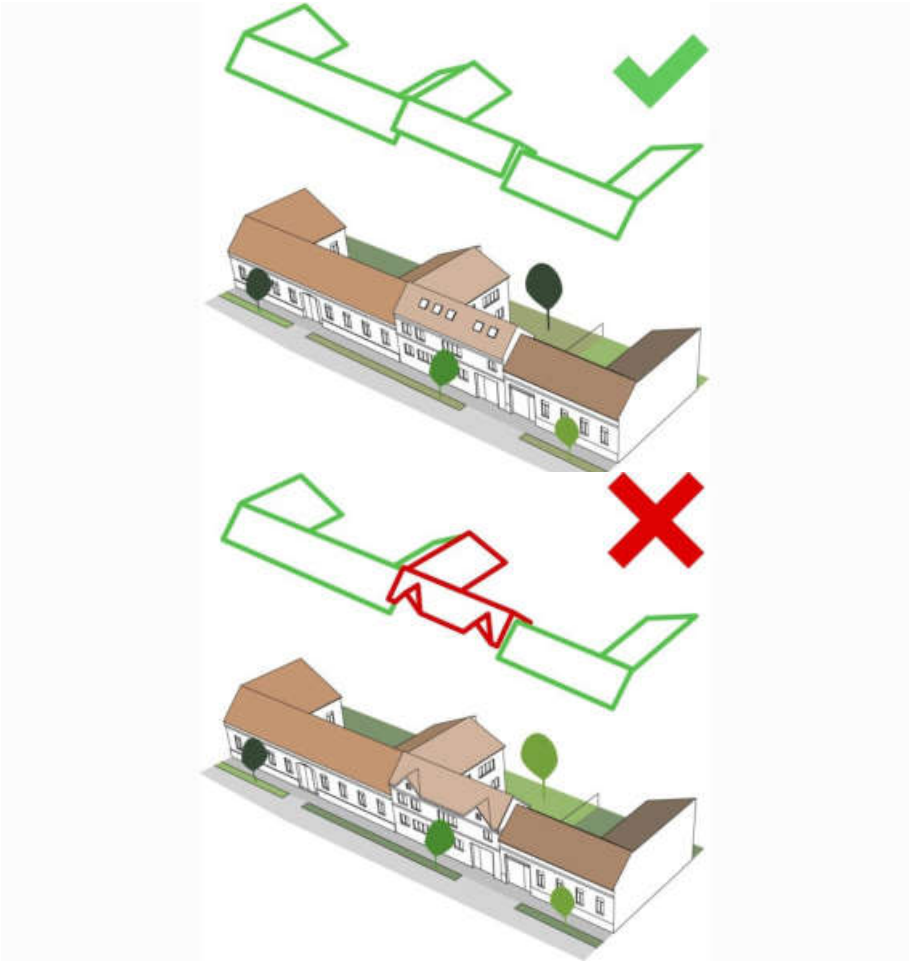

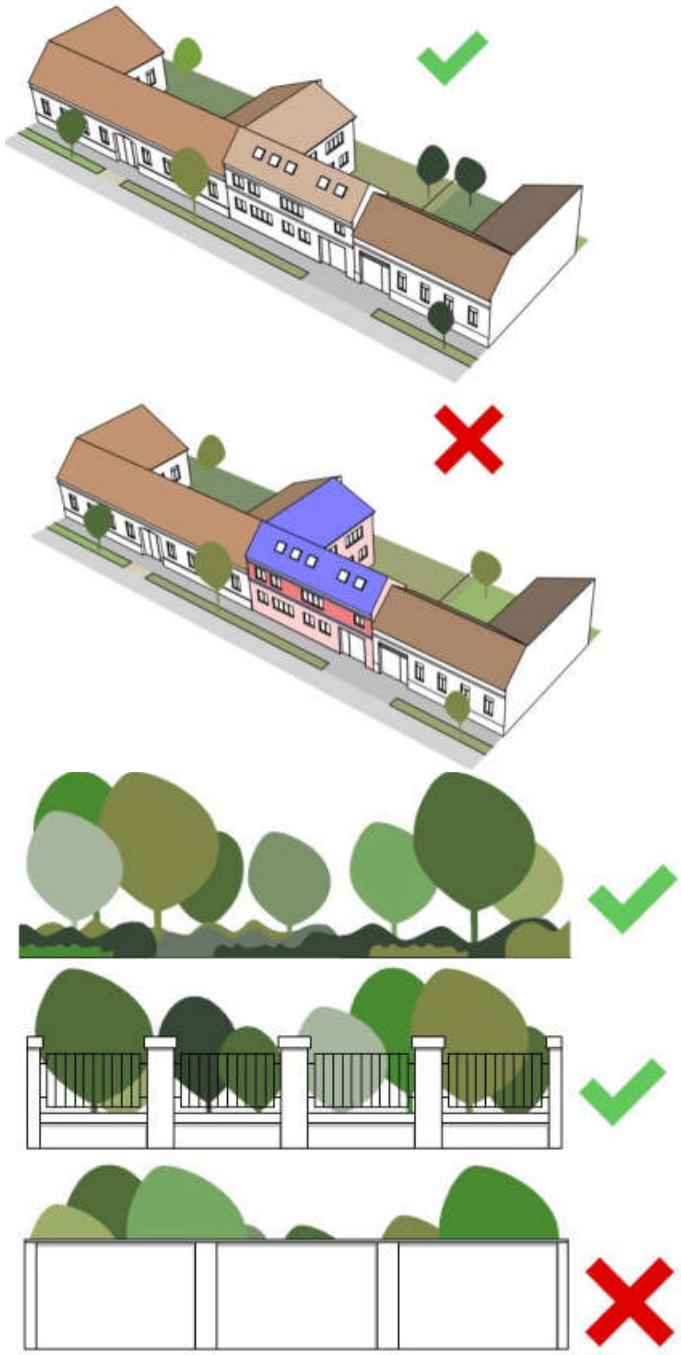

Anyaghasználat (színek)

Az épületek színvilága változatos. Emellett azonban megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés is, ami többnyire a hasonló anyag- és színhasználatban nyilvánul meg.
Elsősorban a már meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott.
Nem fogadható el a feltűnő és kirívó színhasználat (kék, sárga, élénk piros), valamint a rikító színű fémlemezfedés vagy burkolat. Kerülendők a tükröződő felületek.
Ezen a területen nem fogadható el az utcafronton elhelyezett szendvicspanel burkolatú épület.

Kerítés

A növényzetből készített kerítések mellett javasolt a teljesen áttört vagy az oszlopos kerítés, amelynek maximum egyharmada lábazat és kétharmada az áttört rész.
Nem javasolt a tömör kerítés használata, még hézagosan zártsorú beépítés esetén sem.

AJÁNLÁSOK / TELEPÜLÉSI PÉLDÁK

Ajtók, ablakok

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük azt.
Az építések során előnyben részesítendők a faszerkezetű nyílászárók pácolt vagy festett felülettel.

Árnyékoló szerkezetek esetén a zsalugáterek alkalmazása előnyösen változtatja meg a településképet.
Elfogadhatóak a nagyméretű korszerű üvegszerkezetek alkalmazása.

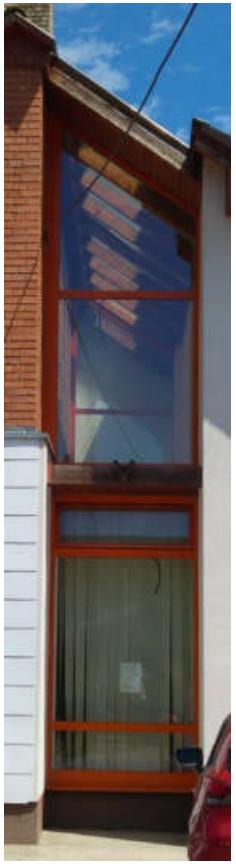

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Az épületek homlokzata többnyire vakolt kialakítású: a finomtól a durva felületi kialakításig.
Amennyiben burkolat készül az épületen akár díszítő, akár teljes felületet fedő kialakításban, úgy a hagyományos natúr téglaburkolat alkalmazása javasolt. Nem megengedhető a terméskő és az ahhoz hasonló, ragaszott kőutánzatú lapok használata. Kerülendő a homlokzatok kváderes kialakítása, továbbá a tűzfalas kialakítás.

Tetőfedő anyagént a natúr agyagcserép vagy a mattszürke fémlemezfedés ajánlott.

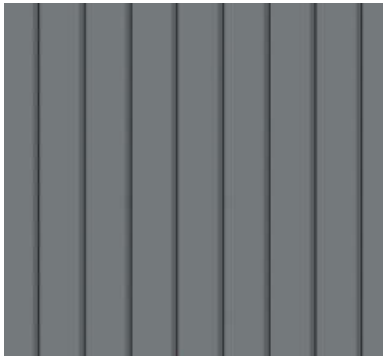

Közkertek, közparkok

A közösségi használatú szabadterek azok a találkozási - továbbá pihenést és kikapcsolódást biztosító - pontok, ahol a településhez, településrészhez, valamint a helyi közösséghez tartozásunkat a természethez kapcsolódva, szabadabban élhetjük meg. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozottan fontos.
A teresedések kialakításakor fontos előzetesen felmérni a használók várható szokásait, az itt élők számát, a használat időszakait, jellegét. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

Egyeken a közintézmények jelentős részét a zöldterület közepén, szabadon állóan telepítették. Ezt a telepítési formát a továbbiakban is javasolt megtartani. A területeket nem zárták le, ennek köszönhetően nemcsak önálló parkok jöttek létre, hanem az épületek közvetlen környezete is parkként funkcionál.

Utcák településképi útmutatója

A település közlekedése a község működésének egyik alapvető feltétele. Az utcák külső képét annak szélessége, burkolata, világítása, talaj alatti és feletti műszaki berendezések (közműhálózatok), járókelők számára elegendő szélességű járda, valamint a meglévő növényzet állománya határozza meg.

A utcák nyugodt ritmust sugároznak a rajtuk közlekedőknek, ezért az ott található épületek megközelítése kényelmes, biztonságos. A gépjárműforgalom számára megfelelő szélességű közút áll rendelkezésre. Autóbuszöböl és buszváró az igények szerint, optimálisan kialakított. A nagyrészt elválasztott rendszerű kerékpárút és a járda megteremtette a biztonságos közlekedés feltételeit. A meglévő közműhálózati infrastruktúra ellátja a település központi területét. A használatra alkalmas kialakítással tervezett parkoló területek lehetővé teszik az intézmények, üzletek kényelmes megközelítését. Az út mentén létesített vízelvezető árokrendszer kialakítása funkciójának megfelelő, karbantartása biztosított. Az utak többnyire kétoldali fasorral ellátottak, amelyek továbbra is megóvandók.
A közintézmények akadálymentes, valamint kerékpárúton történő megközelítése is biztosított. A szükséges kerékpártárolók, közterületi pihenőpadok településképbe illő kialakítása megfelelő.
A központi településrész utcái jelenlegi kialakításukkal kielégítik a közlekedési rendszerrel szembeni elvárásokat, így azok a meglévő szerkezetükkel őrzendők meg.

Emellett továbbra is javasolt a közúti felfestésekről folyamatosan gondoskodni.

AJÁNLÁSOK/LAKÓ FUNKCIÓJÚ TELEPÜLÉSRÉSZ

Az épített környezet alakítása, formálása során olyan települési környezet létrehozása, megtartása és fejlesztése a cél, amely minden korosztály számára élhető környezeti feltételeket teremt.

Az ajánlások arra szolgálnak, hogy mindenki tisztában legyen azzal, milyen általános elveket vegyünk figyelembe lakókörnyezetünk építése, újítása, szépítése esetén.

Az alábbi illeszkedési szempontrendszer végigvezet a lakó funkciójú településrészen ajánlott telepítés, magasság, tetőhajlásszög, tetőforma, homlokzatképzés, anyaghasználat, kerítés, ajtók, ablakok, kertek, kerti építmények, utcák kialakítási módozatain.

Telepítés

A településrészen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. A házak az utcafronttól egyenlő távolságra vannak. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, s nagy mértékben „hátrahúzott” családi ház építése nem javasolt. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, így a ház mögött, növényzettel határolva kialakítható a védett kert. Az előkert mérete 5 méter.

Az újonnan épített családi házakat ugyanannyira kell visszahúzni az utca vonalától, amennyire a szomszédos házakat telepítették.

Magasság

Településrészen az épületek magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetükben találhatók. A túl magas házak nem illeszkednek Egyek lakó funkciójú településrészének utcaképébe.

Tetőhajlásszög

Településrészen a háztetők hajlásszöge közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas vagy a túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Egyek lakó funkciójú településrészének utcaképébe.

Tetőforma

A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembevételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

Amennyiben az építési telek körül sátortetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló tömegű és tetőformájú.

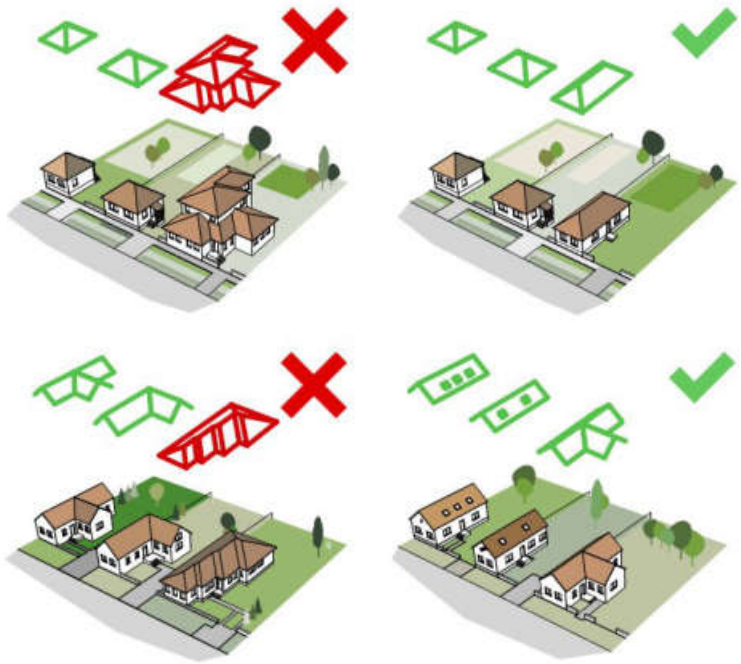

Anyaghasználat (színek)

Az épületek színvilága változatos, ám megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, azaz hasonló anyag- és színhasználat. Ajánlott, hogy az új házak a már meglévő épületek színvilágához alkalmazkodjanak, illeszkedjenek. Nem fogadható el a feltűnő és kirívó színhasználat (kék, sárga, élénk piros), a rikító színű fémlemezfedés és burkolat. Kerülendők továbbá a tükröződő felületek.
Nem fogadható el az utcafronton elhelyezett szendvicspanel burkolatú épület sem.

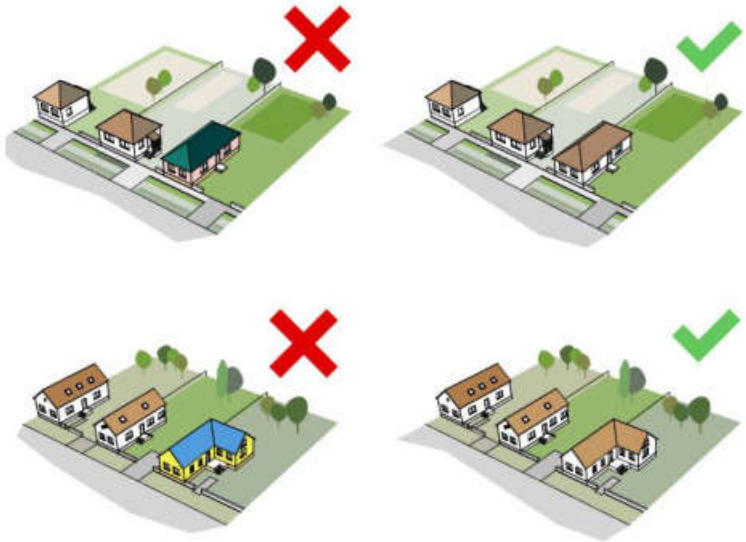

Kerítések

A településrészen az áttört kerítések kívánatosak, a tömör és nem átlátható megoldások nem fogadhatók el.

A kerítés elhagyása nem javasolt

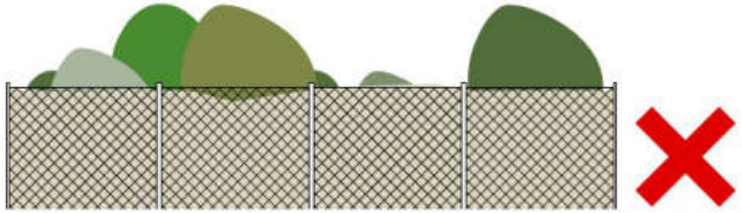

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő

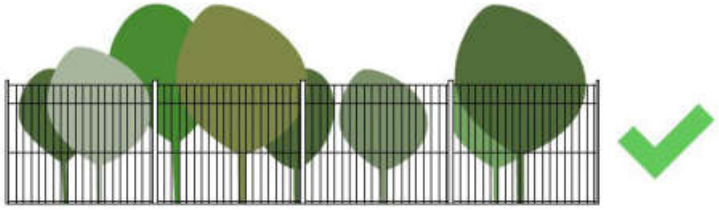

Teljesen áttört, pálcás kerítés

A falszerű áttörés mentes kerítések esetenként elfogadhatóak

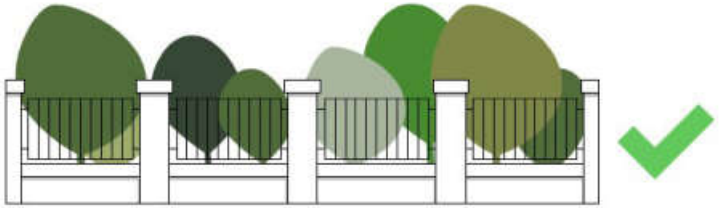

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-as áttört résszel

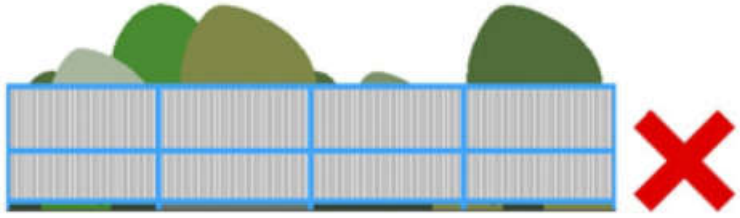

A tömör alumínium hullámlemez nem megfelelő.

AJÁNLÁSOK / TELEPÜLÉSI PÉLDÁK

A hagyományos falusi házforma nincs ellentétben a modern életformával. Így ezen épületek használhatóak és megőrizhetők szinte eredeti állapotukban újragondolva a valós életfolyamatok figyelembevételével. A területen új épületek építése esetén a meglévő házakhoz történő igazodás az alábbi példák figyelembevétele mellett ajánlott.

Ajtók, ablakok

Az építések során előnyben részesítendők a faszerkezetű nyílászárók pácolt vagy festett felülettel.

Árnyékoló szerkezetek esetén a zsalugáterek alkalmazása előnyösen változtatja meg a településképet.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Az épületek homlokzata többnyire vakolt kialakítású legyen: a finomtól a durva felületi kialakításig.
Amennyiben burkolat készül az épületen akár díszítő, akár teljes felületet fedő kialakításban, úgy a hagyományos natúr téglaburkolat alkalmazása javasolt. Nem engedhető meg a terméskő vagy az ahhoz hasonló, ragaszott kőutánzatú lapok használata. Kerülendő a homlokzatok kváderes kialakítása.
Kerülni kell továbbá a tűzfalas kialakítást is. A szemnek is kedvesebbek a túlnyúló oromzatos kialakítások.
Az oromzatok kialakítása, díszítése történhet faelemek felhasználásával.

Tetőfedő anyagént ajánlott a natúr agyagcserép vagy a mattszürke fémlemezfedés. Betoncserép alkalmazás esetén kizárólag természetes színek választandók.
Kerülendő az utca felé garázskapuval forduló kialakítás, helyette inkább egy olyan megoldás javasolt, amelynek köszönhetően a garázsokba oldalról, a telken belülről lehet behajtani. A garázskapu ne legyen hangsúlyos része az épületnek.

Tornácok

A népi építészet egyik, jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác. A tornác az a folyosószerű, fedett, félig nyitott tér, mely átmenetet képez a kert és a ház között. Nyáron kiválóan árnyékol, télen viszont megfelelő tájolás mellett nem állja útját az alacsonyan sütő napsugaraknak. Véd az esőtől, hótól, forróságtól. A régi egyeki házak favázas vagy oszlopos tornácai szép, követendő példák lehetnek. Megszélesített, vagy terasz fedésként használt átiratként az épület legkellemesebb helyét alkothatják.

A tornác praktikussága és esztétikus megjelenése okán a ma épülő családi házak meghatározható eleme is lehet. A ház homlokzatának anyagai köszönjenek vissza a tornác oszlopainak, szerkezetének anyagában. A könnyedebb megjelenést kölcsönző fa szerkezet nagyszerűen kombinálható a tömörebb tégla vagy kő oszlopokkal, illetve bátran ki lehet használni a fára futtatott növényzet árnyékadó hatását.

Kerítések

A kerítések építése során előnyt kell biztosítanunk a hagyományos építőanyagok alkalmazásának. A tégla-, a fa- vagy az élő növényzetből kialakított kerítések jóval színvonalasabb lakókörnyezet biztosítanak, mint az olcsó hatást keltő társaik.
Elvárás, hogy a kerítések ne legyenek tömörek. A tömör kerítés csak ott fogadható el, ahol valamilyen indokoltsága van. Egyéb helyen az áttört kerítések javasoltak, amelyek nem csak a külső szemlélő számára esztétikusabbak, hanem az ott lakók számára is kilátást engednek a környezetükre és elősegítik a telek „benapozásának” biztosítását.

A kerítések kialakítása során a lakóépületünknél is felhasznált anyagok, színek alkalmazásával még harmonikusabb, egységesebb hatást érhetünk el.

A kertkapu kialakításakor hangsúlyozzuk a belépés helyét, ám kerüljük a túlzottan hivalkodó bejárati kialakítást.

Kertek, kerti építmények

A mai lakóépületek szerves része a kert. Ha nem megfelelően alakítjuk ki a kertet, hiába az épület gondos tervezése, a jól megválasztott alapanyagok, a ház mégsem fogja maradéktalanul betölteni funkcióját, tulajdonosai nem fogják örömüket lelni az épületükben. A kertek gondos megtervezése is igen fontos.

A növényzet nyáron árnyékot ad, felfogja a szelet. Télen a lombkorona nélküli ágak között besüt a nap. A kert növényzete arra is lehetőséget teremt, hogy az épület ne egy sebhelyként, hanem a környezet részeként jelenjen meg. Lényeges az is, hogy a kertnek legyen intimebb része, ahol az ott élők el tudnak rejtőzni, és a nyugalmat biztosító térben ki tudnak kapcsolódni.

Növényekkel az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat kizárólag a déli „kitettségű” falak közelében ültessünk! Az előkertbe ültetett növények helyének megválasztásakor a ház homlokzati kialakítását, nyílászáróinak elhelyezését is vegyük figyelembe. Az előkertbe legfeljebb 1,20 m magas cserjék telepítése javasolt.

Fontos, hogy a felszín alatti közművezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon- és internetkábel), valamint a járdák tervezésekor, kialakításakor is gondoljunk a növényzet gyökereinek helyigényére.

A kerti épületeket hasonló körültekintéssel alakítsuk ki és helyezzük el a telken, mint a főépületeket. Egy rossz helyre épített kerti filagória sokat tud rontani az összhatáson.

Kerüljük a különálló gépjárműtárolókat, trapézlemez-garázsokat, tárolókat.

A különálló épített kerti pavilonok is „feldarabolják” a kertet, annak kezelését nehézkesebbé tehetik. A pavilon építése kerülendő, helyette az épületekkel összeépített és megfelelő tájolású tornác kialakítása javasolt. A tornácok kiszélesítésével teraszok alakulhatnak ki, melyek tavasztól őszig a család nyugodt pihenését szolgálhatják.

Utcák településképi útmutatója

A lakóutcák funkciója a telkek megközelítése és kiszolgálása. Az utcák külső képét annak szélessége, burkolata, világítása, talaj alatti és feletti műszaki berendezések (közműhálózatok) összessége, járókelők számára elegendő szélességű járda, valamint a meglévő növényzet állománya határozza meg.
A telkekkel való kapcsolat, azaz a garázs- és telekbejáró egységes kialakítása is jelentősen befolyásolja a településképi arculatot.
A lakóterületen a mérnöki szerkesztésű utcák nyugodt ritmust sugároznak a rajtuk közlekedőknek, ezért az ott található épületek megközelítése kényelmes, biztonságos. A gépjárműforgalom számára megfelelő szélességű közút áll rendelkezésre. Önálló kerékpárút kialakítását a forgalomi viszonyok eddig még nem indokolták.
A járdák kialakítása megteremtette a biztonságos közlekedés feltételeit. A meglévő közműhálózati infrastruktúra megfelelően ellátja a település lakóterületét. Önálló parkoló területek kialakítása nem indokolt, mivel saját telken biztosítják a megfelelő parkoló számot.
Az út mentén a vízelvezető árokrendszer kialakítása funkciójának megfelelő, karbantartása biztosított. Az utak egy része fasorral ellátott. A fákat továbbra is óvni, gondozni kell, a fasorok szerepkörének megőrzése pedig feltétlenül ajánlott.
A járda és a közút közötti „utcakertek” teremtenek kapcsolatot a lakótelkek és a közterületek között. A telektulajdonosok gyakran szépítik, gondozzák e területeket. Az egyéni megoldások során törekedjünk arra, hogy e felületek kapcsolatot teremtsenek az előkerttel és azok egymáshoz is illeszkedjenek, egységes rendezett utcaképet alkotva.
A lakóutcák jelenlegi kialakításukkal teljes mértékben kielégítik a közlekedési rendszerrel szembeni elvárásokat, így azok továbbra is a meglévő szerkezetükkel megtartandók.
Mint ahogyan időről időre arról lelkiismeretesen gondoskodnak, továbbra is javasolt a közúti felfestéseket folyamatosan megújítani.
A kereszteződéseknél kerülni kell a takaró növényzet alkalmazását.

AJÁNLÁSOK / KÜLTERÜLET ÉS EGYÉB TERÜLET

Külterületen találhatók a nagyüzemi állattartás és a növénytermesztés épületei, a turisztikai idegenforgalmi funkciójú területek, horgászhelyek, továbbá a védett természeti értékek és a megközelítésüket/ellátásukat biztosító infrastruktúrák. A telepek kialakítása az ott alkalmazott termelési technológiákhoz alkalmazkodik. A Hortobágyi Nemzeti Park területén a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságával egyeztetett, egyedi előírások betartása szükséges!

Az alábbi illeszkedési szempontrendszer végigvezet a külterületen ajánlott telepítés, magasság, tetőhajlásszög, tetőforma, homlokzatképzés, anyaghasználat, valamint a kerítés, ajtók, ablakok kialakítási módozatain.

Telepítés

A külterületi tanyás vagy mezőgazdasági területek épületállománya különálló épületek összessége. Ezeket a területeket széles fasorok határolják le - a szükséges védelem biztosítása érdekében. Ezek a fasorok megtartandók és a szükséges helyeken pótlandók. A gazdasági területre vezető bekötőút mentén kétoldali fasor telepítése javasolt. Látványvédelem érdekében jelentős mennyiségű fasor telepítése javasolt. A telken található gazdasági- és lakóépületek összevonása nem elfogadható.

Magasság

A gazdasági épületek technológiai okokból magasabbak az általában földszintes lakóépületektől.

Tetőhajlásszög

A nem technológiai funkciót ellátó épületeken a 35-45 fok lejtésű nyeregtető az elfogadható. Az épületeken a nyeregtetős vagy fél nyeregtetős tetőforma az elfogadott, ám a lapos tetős vagy manzárd tetőforma nem fogadható el.
Tetőfedő anyagként a zsúp, a nád, a natúr vagy vörös égetett cserép ajánlott.

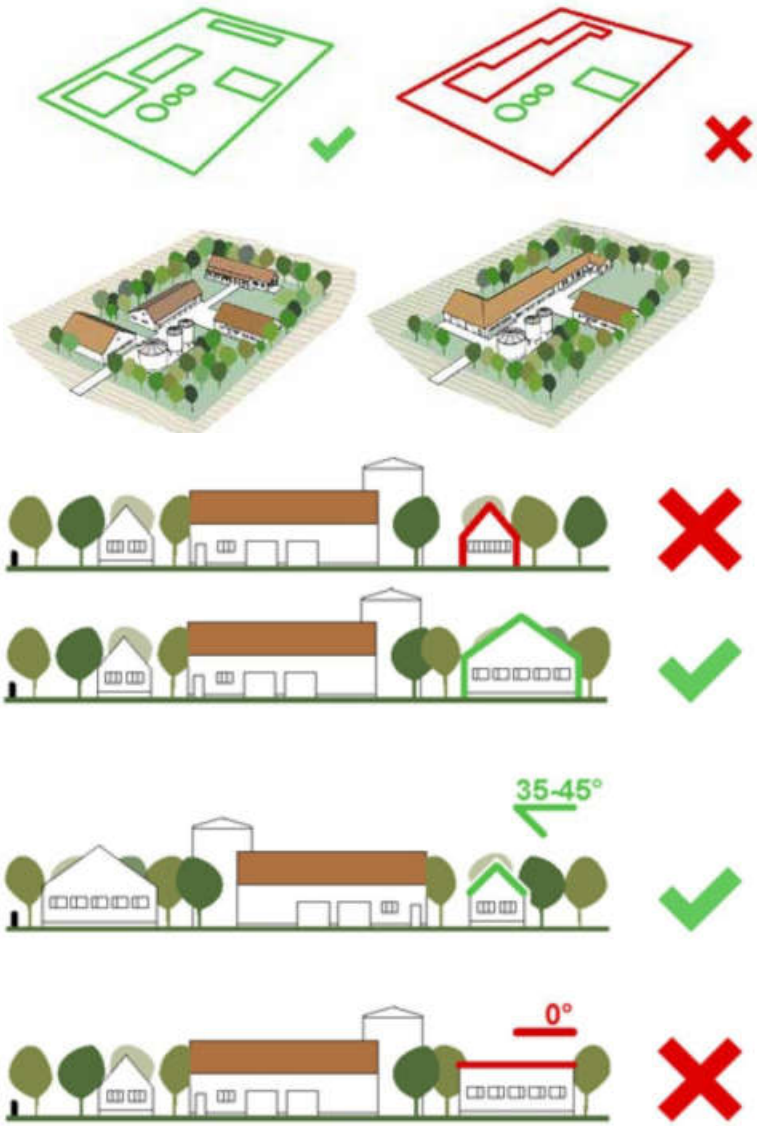

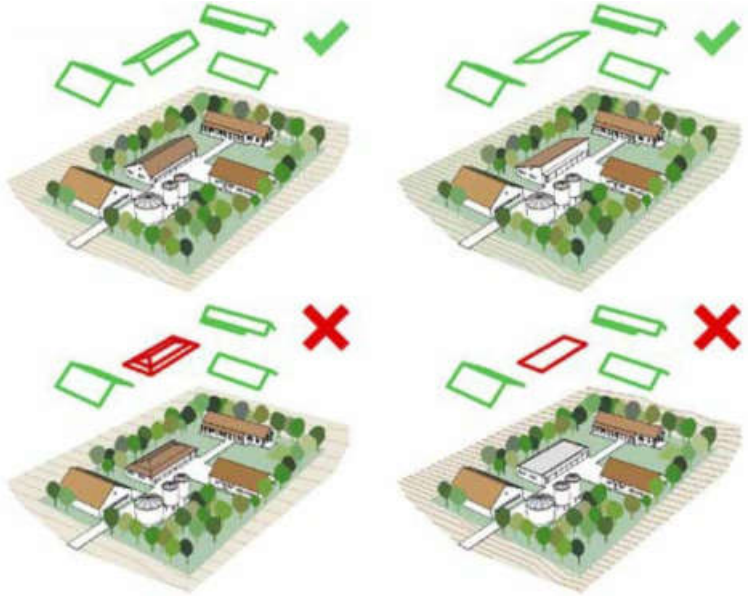

Tetőforma

Külterületen a nyeregtetős tetőforma jellemző és ez továbbra is ajánlott. Lapos tetős tetőforma kerülendő ezeken a területeken.

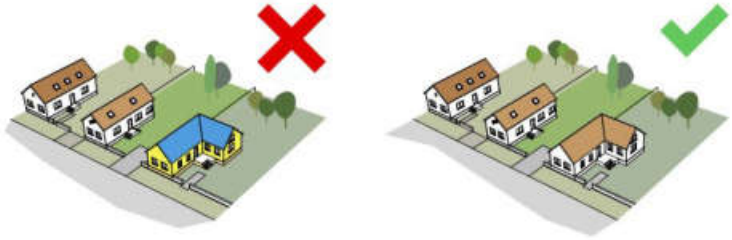

Anyaghasználat (színek)

Kerülendő az élénk (sárga, kék, vörös) színek használata, valamint a tükröződő, natúr fémfelületek alkalmazása. Törekedni kell az épületek hagyományos anyaghasználatára. Csak indokolt esetben alkalmazható szendvicspanel szerkezet.

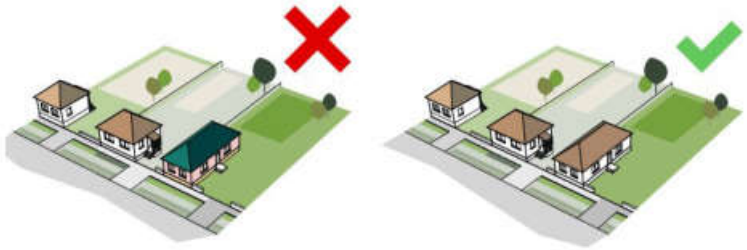

A világörökségi helyszínen és annak pufferterületén a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságával egyeztetetett, egyedi előírások betartása szükséges!

Kerítés

Amíg a településrészen az áttört kerítések kívánatosak, addig a tömör és nem átlátható megoldások nem fogadhatók el.

Természetes határ, kerítés növényelválasztásból.

Teljesen áttört, pálcás kerítés

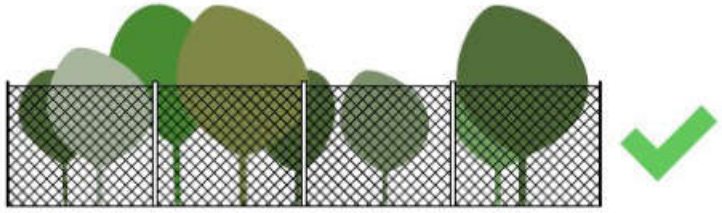

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

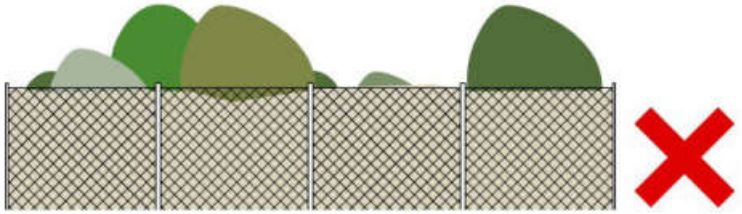

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő

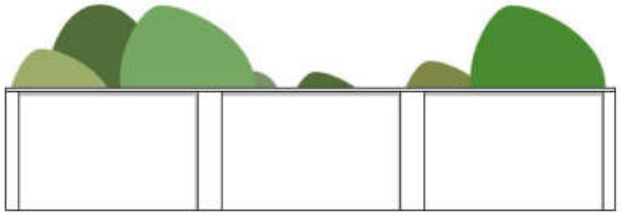

A falszerű áttörés mentes kerítések esetenként elfogadhatóak

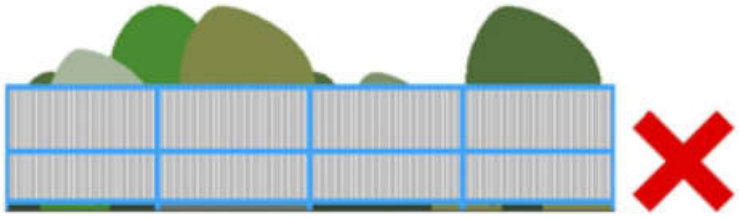

A tömör alumínium hullámlemez nem megfelelő.

AJÁNLÁSOK / TELEPÜLÉSI PÉLDÁK

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Gazdasági területeken, a világörökségi helyszínen és annak pufferterületén Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett, egyedi előírások betartása szükséges!

A többi területen úgyszintén elvárás a környezetbe illesztés, mivel az épületeket csak a tanyák esetében takarják fák. A színválasztásnál is törekedni kell a természetes színek használatára.
Az épületek homlokzata többnyire vakolt kialakítású: a finomtól a durva felületi kialakításig.
Az oromzatok kialakítása, díszítése történhet faelemek felhasználásával.
Tetőfedő anyagként ajánlott a natúr agyagcserép vagy a mattszürke fémlemezfedés, emellett a természetes anyagok - nád-, zsindely-, zsuppfedés - is elfogadhatók.
A telephelyek esetén a kerítések építése nem jellemző.
A rikító színek használatát kerülni kell. Ezek a színek károsan befolyásolhatják a környék élővilágát.

06. JÓ PÉLDÁK / ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK, KERÍTÉSEK, KERTEK

Deák utca 21.

Csokonai utca 44.

A házunk építészeti részletei, a telkünket lehatároló kerítés kialakítása, valamint a kertünk elrendezése közötti harmonikus „viszonyhálózat" megteremtése igen fontos feladat. A jól összehangolt külső és belső tér mindamellett, hogy kedvező esztétikai élményt nyújt, javítja az életminőségünket is. Ezért a jó példák bemutatása nemcsak az egyes részletek kiemelésére, hanem az összkép bemutatására is hangsúlyt helyez, mivel csak így érhető el a szemet gyönyörködtető, nyugodt, békés összhatás.

A településen található népi lakóépületek közül a bemutatott jó példák bemutatják, hogyan lehet ezeket az épületek megmenteni, felújítani és a ma kor igényeinek megfelelő színvonalon használni.

Hunyadi utca 8.

Hunyadi utca 30.

Táncsics utca 8.

Táncsics utca 14.

Táncsics utca 26.

Petőfi utca 7.

Meglévő épület felújítása során igyekeztek megtartani az eredeti épület építészeti jellegét. A kialakított építészeti részletek tovább növelik a felújítás értékét.

Az épületen megjelenik a hagyományos tornác kialakítás. A tornác az épületen teraszlefedésként jelenik meg. Az épület és a környezete jól illeszkedik egymáshoz.

Meglévő épület felújítása során az épület bejárati részének modern felfogású kialakítása kiemeli ez épületet a környező középületek közül.

Meglévő épület átépítésével létrejött óvoda épület jól illeszkedik funkciójához és környezetéhez.

A lakóépület a régi népi lakóházak építészeti modorát viszi tovább mai modern kötősben és funkcióval.

A meglévő népi lakóépület felújítása során nem követték szorosan a hagyományos kialakítást, de mégis jó stílusban komponált épület lett a végeredményt.

Meglévő védőnői szolgálat épületének átalakítása során olyan építészeti elemekkel kerültek kiegészítésre az épület melyek hagyományos építészeti eszközökkel ér el modern megjelenését.

Építészeti részletek tekintetében is gazdag a település.
Jellegzetesek a kéményfejek kialakításai.
Az épületek deszka oromzatának kilakatásának részletei is figyelemreméltóak.

07. JÓ PÉLDÁK / SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK
REKLÁMHORDOZÓK

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, a reklámfelületek, a cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet.
Amíg a középületeken inkább a plasztikus betűfeliratok dominálnak, addig a cégérek tekintetében az épület építészeti stílusához illeszkedő természetes anyagokat és formákat használó kialakítások jellemzőek. Ezek a természetes kialakítások előfordulnak a hirdetőrendezések esetén is.

A településen óriásplakát nem helyezhető el.
A hírközlési adótornyok csak a külterületen helyezhetők el.
A műszaki berendezések (gépészeti berendezések, klímaberendezés kültéri egysége, napelem, napkollektor) elhelyezése úgy történjen, hogy azok közvetlenül ne jelenjenek meg az utcaképben.

EGÉSZSÉGHÁZ

GYEPMESTERI TELEP
EGYEK

coop
mini

Gondozott,
virágos
porta
2010

Délibáb vendégház

EGYEK
2004

IMPRESSZUM

EGYEK NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
www.egyek.hu
egyek.polghiv@bicomix.hu
4069 Egyek, Fő utca 3.
Telefon: +36 52 378 680
Polgármester: Dr Miluczky Attila
Főépítész: Kótai Csaba okl. építészmérnök

KÉSZÍTETTE:
4K STÚDIÓ Kft. 4024 Debrecen, Nap utca 5 II/8. 06-20-561-911
SZÖVEG: Kótai Csaba, Internet
FOTÓ: Kótai Csaba, Internet
ÁBRÁK: Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti És Informatikai Nonprofit Kft.

Készült Magyarország kormánya megbízásából, a településkép védelméről szóló
2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan.

Debrecen, 2017.